

Warszawa, dnia 24 listopada 2020 r.

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW,
FUNDUSZY I POLITYKI
REGIONALNEJ**

IP3.054.2.2020

Pan
prof. Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu

Szanowny Panie Marszałku,

Przesyłam poniższe stanowisko w sprawie oświadczenia Pana Senatora Adama Szejnfelda, złożonego podczas 16. posiedzenia Senatu RP, w sprawie efektywności wykorzystania środków europejskich pod kątem wpływu na wzrost innowacyjności polskiej gospodarki.

Innowacje w procesie rozwoju i postępu społeczno-gospodarczego stanowią nieodłączny warunek dynamicznego i efektywnego rozwoju gospodarki¹. Razem z postępem technologicznym stanowią jeden z kluczowych czynników zwiększenia konkurencji gospodarki. Ekonomiści oceniają, że aż 2/3 wzrostu gospodarczego krajów rozwiniętych należy łączyć z wprowadzaniem innowacji. Badania wskazują także, że innowacje wprowadzane przez przedsiębiorstwa mają kluczowe znaczenie dla ich rozwoju, wpływają na wzrost potencjału ekonomicznego poszczególnych regionów oraz poprawę zdolności konkurencyjnej kraju. Należy tu jednak podkreślić, że dla osiągnięcia wysokiego poziomu innowacyjności konieczny jest również rozwój sfery badawczo-rozwojowej, bez której w chwili obecnej niemożliwy jest jakikolwiek rozwój gospodarczy. Doświadczenia krajów będących liderami w dziedzinie innowacyjności wskazują, że dla sukcesu w tym obszarze niezbędne jest posiadanie wysokiej jakości infrastruktury badawczej, kadry naukowej umiejaczej współpracować z biznesem oraz przedsiębiorstw skoncentrowanych na opracowywaniu nowych rozwiązań. Inne ważne aspekty to rozwinięty rynek finansowania innowacji (VC), usieciowienie sektora nauki i biznesu (otwartość na współpracę, brak barier językowych i kulturowych) oraz konsekwentna polityka państwa podkreślająca znaczenie badań i innowacji dla rozwoju kraju.

Mając na uwadze powyższe, należy podkreślić, że w Polsce w latach 2015-2019 systematycznie rosły nakłady krajowe brutto na działalność B+R (GERD). W 2019 r. nakłady krajowe brutto na działalność B+R (GERD) wyniosły 30,3 mld zł i wzrosły w stosunku do poprzedniego roku o 18,1%. Wskaźnik intensywności prac B+R (GERD do PKB) osiągnął poziom 1,32% (w 2018 r. – 1,21%) i był to drugi największy wzrost w ciągu ostatnich lat. Natomiast wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R przypadająca na 1 mieszkańca wyniosła 789 zł (poprzednio 668 zł) i była większa niż przed rokiem o 18,2%. Warto również zauważyć, że liczba podmiotów w działalności B+R wzrosła o 1,4%, a nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R

¹ K.A. Firlej, *Innowacyjność polskiej gospodarki jako wyzwanie rozwojowe w warunkach integracji europejskiej*, [w:] *Wyzwania rozwoju społeczno-ekonomicznego Polski*, red. A. Prusek, Katedra Polityki Ekonomicznej i Programowania Rozwoju Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków- -Mielec 2012, s. 143-144.

(BERD) stanowiły 62,8% nakładów wewnętrznych na działalność B+R (GERD)² wobec 66,1% w 2018r. Udziały pozostałych sektorów w tych nakładach wyniosły: szkolnictwa wyższego (HERD) – 35,6%, rządowego (GOVERD) – 1,3% oraz prywatnych instytucji niekomercyjnych – 0,3%. Udział szkolnictwa wyższego był wyraźnie wyższy niż przed rokiem (31,7%). W wartościach bezwzględnych nakłady na B+R wzrosły o 4,7 mld zł.

Oznacza to, że dynamika wzrostu działalności badawczo-rozwojowej w dalszym ciągu jest bardzo wysoka i tylko nieznacznie niższa niż w 2018 roku (wówczas było to 24,6%).

Dane jednoznacznie wskazują, że po stabilizacji w latach 2015-2017, intensywność prac B+R bardzo szybko pnie się w górę. Najwyższą wartością nakładów wewnętrznych na działalność badawczo-rozwojową charakteryzował się, podobnie jak w latach poprzednich, sektor przedsiębiorstw (BERD), który przeznaczył na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych ponad 19 mld zł (wzrost o 12,3% w stosunku do 2018r.). Wydatki przedsiębiorstw na B+R w stosunku do PKB wyniosły ok. 0,83% (w 2018r. – 0,8%). Dynamika wzrostu nie była już tak spektakularna jak poprzednio, ale zachowany został dwucyfrowy wzrost.

Podobnie jak w latach poprzednich, głównymi sektorami finansującymi działalność B+R w 2019r. był sektor przedsiębiorstw oraz sektor rządowy, których środki stanowiły odpowiednio 50,7% oraz 38,8% (wobec 53,3% oraz 35,8% w 2018r.) wszystkich nakładów poniesionych na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych.

Udział przedsiębiorstw w nakładach na działalność badawczo-rozwojowej ustabilizował się. Pod względem wydatkowania, ok. 2/3 pochodzi z sektora przedsiębiorstw, pod względem pochodzenia finansowania - ponad połowa.

Choć pod względem wskaźnika intensywności prac B+R Polska odstaje jeszcze od średniej unijnej (w 2018r. relacja GERD/PKB dla UE-28 wynosiła 2,11%), ale dystans ten jest systematycznie nadrabiany dzięki utrzymującej się wysokiej dynamice nakładów B+R. Co niezwykle ważne, dzieje się tak głównie dzięki wydatkom sektora przedsiębiorstw. Przedsiębiorcy dostrzegają potrzebę inwestowania w prace badawcze i rozwojowe oraz korzyści płynące z tego tytułu, co ma odzwierciedlenie w wysokości środków przeznaczanych na ten cel. Wyniki zaprezentowane przez GUS można odczytać jako dowód pozytywnego odbioru przez firmy dotychczasowych zmian w prawie.

Jeśli chodzi o skalę działalności innowacyjnej polskich przedsiębiorstw, to w latach 2016-2018 - 35,8% firm działających w Polsce było aktywnych innowacyjnie (co oznacza, że wprowadziły lub próbowały zastosować w działalności firmy przynajmniej jedną innowację), zaś 32,4% firm można określić jako innowacyjne (tj. takie, które wprowadziły przynajmniej jedną innowację w tym okresie). Odsetek firm innowacyjnych i aktywnie innowacyjnych jest istotnie i pozytywnie skorelowany z wielkością firmy – im większa firma, tym większy odsetek firm zaliczanych jako innowacyjne lub aktywne innowacyjnie³.

Odnosząc się do poruszonej w oświadczeniu Pana Senatora kwestii źródeł finansowania innowacji wyróżnia się następujące pochodzenie nakładów na działalność innowacyjną:

- środki własne,
- środki krajowe otrzymane od instytucji dysponujących środkami publicznymi,
- środki pozyskane z zagranicy (bezzwrotne),
- pochodzące z funduszy kapitału ryzyka,
- kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe od instytucji finansowych.

² Źródło danych GUS, Informacje sygnałowe, 30.10.2020 r.

³ Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw Wyniki II edycji badania. 2019, praca zbiorowa, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2019, s. 5.

Głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną są środki własne przedsiębiorstw i w latach 2016-2018 stanowiły one 88% ogółu firm aktywnych innowacyjnie. Natomiast pozostałe źródła finansowania działalności innowacyjnej stanowią kolejno: kredyty bankowe, pożyczki lub leasing (47%), **środki z funduszy UE (24%)**, środki z budżetu państwa (6%), środki z funduszy kapitału ryzyka (2%) oraz inne niż fundusze europejskie środki pozyskane z zagranicy (2%)⁴.

Mimo tego, że środki własne przedsiębiorstw są głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną, jak widać powyżej, wsparcie publiczne stanowi również znaczący wkład w kształtowaniu innowacyjności w Polsce. Wiąże się ono bowiem z tworzeniem dla przedsiębiorstw lepszych warunków do wprowadzania innowacji, uwzględniających ryzyko, które jest związane z taką działalnością. Dlatego też, w celu osiągnięcia wysokiego wzrostu gospodarczego, konieczne jest prowadzenie szeroko zakrojonych działań zmierzających do zwiększenia innowacyjności oraz rozwoju sfery badawczo-rozwojowej, a także umożliwienie przedsiębiorcom korzystanie z różnych źródeł finansowania.

W związku z powyższym, w celu utrzymania i zapewnienia dalszego rozwoju gospodarczego kraju, w okresie programowania 2014-2020 środki polityki spójności zostały ukierunkowane na najbardziej prorozwojowe dziedziny gospodarki, a znaczący nacisk położony został m.in. na cele tematyczne dotyczące wspierania badań naukowych oraz rozwoju innowacji. Wsparcie ukierunkowane zostało przede wszystkim na sektor przedsiębiorstw i finansowanie prac B+R, infrastrukturę B+R w firmach, a także na inwestycje obejmujące wdrażanie wyników badań. Wspierany jest też rozwój infrastruktury B+R w sektorze nauki, jest on jednak ukierunkowany na współpracę z biznesem.

Wśród narzędzi pozwalających na osiągnięcie krajowych celów w obszarze innowacyjności i sfery B+R, w ramach wsparcia oferowanego obecnie ze środków unijnych, najważniejszy jest **Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (POIR)**. Niemniej jednak pośredni wpływ na te obszary mają również inne realizowane programy operacyjne m.in. wspomniane w oświadczeniu programy Polska Wschodnia i Regionalne Programy Operacyjne (informacje o realizacji POIR, POPW i RPO zostały zamieszczone w załączniku).

Dotychczas w ramach perspektywy 2014-2020 wsparto⁵:

- 6 332 innowacje produktowe,
- 2 814 innowacji procesowych,
- 1 683 innowacje nietechnologiczne,
- 6 626 realizowanych prac i projektów B+R,
- 4 620 jednostek naukowych i przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R,
- 1 689 wdrożonych wyników prac B+R.

Odnosząc się do kwestii nowych instrumentów wsparcia rozwoju innowacyjności, w perspektywie finansowej 2021-2027, mając na uwadze znaczenie innowacji oraz działalności badawczo-rozwojowej dla kształtowania wzrostu gospodarczego kraju, które są źródłem nowych technologii i zaawansowanych technologicznie produktów, planujemy wspierać w kolejnej perspektywie finansowej innowacyjność i prace B+R realizowane przez firmy samodzielnie lub we współpracy z organizacjami badawczymi zarówno z poziomu krajowego i regionalnego w ramach RPO. Jednym z głównych źródeł finansowania działalności innowacyjnej i B+R na

⁴ Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw Wyniki II edycji badania. 2019, praca zbiorowa, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2019, s. 25.

⁵ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/efekty-funduszy-europejskich/efekty-lata-2014-2020/>, Efekty Funduszy Europejskich 2014-2020, 30.09.2020

poziomie krajowym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będzie wsparcie przewidziane w ramach Programu krajowego następcy POIR. W ramach tego Programu przedsięwzięcia o charakterze badawczo-rozwojowym będą mogły być uzupełnione o komponent inwestycyjny związany z wdrożeniem efektów tych prac, infrastrukturą B+R ale też o podnoszenie kompetencji pracowników w obszarach niezbędnych do realizacji innowacyjnych inwestycji czy też w obszarach związanych z cyfryzacją, robotyzacją i automatyzacją przedsiębiorstw, jak również zazielenieniem przedsiębiorstw czy internacjonalizacją.

Jednocześnie, odnosząc się do skutków epidemii wywołanej COVID-19 oraz obecnej sytuacji gospodarczej, która przekłada się również na działalność beneficjentów programów operacyjnych realizowanych w latach 2014-2020, można spodziewać się obniżenia wartości zakładanych wskaźników dotyczących innowacyjności, a co się z tym wiąże również pogorszenia efektów osiągniętych w ramach realizowanych projektów. Zaistniała sytuacja wymusiła bowiem na części firm skupienie się na utrzymaniu bieżącej działalności, kosztem ograniczenia wydatków inwestycyjnych i wdrażania innowacji, a pogorszenie sytuacji gospodarczej potwierdzają przeprowadzane obecnie prognozy. W związku z powyższym, w dobie kryzysu wywołanego pandemią koronawirusa, szczególnie istotne wydaje się wsparcie publiczne, które pomoże ponownie zaktywizować przedsiębiorców do podejmowanie działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej.

Środki europejskie to ważne, lecz nie jedyne źródło finansowania innowacji w Polsce. Duże, i z roku na rok rosnące znaczenie, mają też środki budżetowe. Jedną z najważniejszych form wspierania innowacyjności w ten sposób są ulgi podatkowe na prace badawczo-rozwojowe oraz ulga IP Box. W 2019 roku z ulgi na B+R skorzystało 2469 podatników podatku CIT i PIT, którzy łącznie odliczyli od podstawy opodatkowania 2437 mln złotych. Równocześnie z nowej ulgi podatkowej IP Box, odnoszącej się do komercjalizacji wyników prac B+R, skorzystało 1650 podatników podatku CIT i PIT. Duże zainteresowanie tą nową i trudną ulgą podatkową dobrze rokuje na przyjęcie się tego rozwiązania podatkowego w dłuższej perspektywie.

Wspomniane ulgi są efektem wprowadzonych w życie w ostatnich latach rozwiązań legislacyjnych, które w sposób bezpośredni wpierają transfer wiedzy i technologii do gospodarki. W latach 2016 – 2017 przygotowano dwie ustawy o innowacyjności, które wprowadziły zachęty finansowe do prowadzenia przez przedsiębiorców prac badawczorozwojowych, które są najbardziej kosztownym elementem działalności innowacyjnej, w postaci dodatkowego odliczenia od podstawy opodatkowania 100 proc. wydatków przeznaczonych na badania i rozwój. Tak zwana II ustawa o innowacyjności została przez Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej uznana za najlepszą ustawę deregulacyjną w obszarze podatkowym.

Z perspektywy kilku lat funkcjonowania tego pakietu ustaw można stwierdzić, że udało się zachęcić przedsiębiorstwa do samodzielnego prowadzenia prac badawczo-rozwojowych i rozwijania swojego własnego potencjału w tym zakresie. Jednym z ważniejszych mierników stosowanych do pomiaru innowacyjności gospodarki są nakłady na działalność badawczo-rozwojową.

Nowe działania w obszarze innowacyjności dotyczą głównie transformacji ekologicznej i cyfrowej, które mają na celu także ożywić gospodarkę zmagającą się ze skutkami pandemii oraz zdecydowanie zwiększyć jej produktywność. Obszary na których skupiamy największą uwagę to między innymi cyfryzacja, ale również transformacja w kierunku przemysłu 4.0, niskoemisyjność i gospodarka obiegu zamkniętego. Wśród nowych instrumentów wymienić można pilotażowe wsparcie transformacji w kierunku przemysłu 4.0, przygotowywane ulgi podatkowe dla firm inwestujących w cyfryzację i robotyzację procesów produkcyjnych, upowszechnianie

praktycznych form kształcenia studentów i przedsiębiorców (w tym poprzez finansowanie powstawania fabryk uczących) oraz rozpoczęcie świadczenia usług przez Cyfrowe Huby Innowacji.

Tworząc programy wsparcia stworzyliśmy swoisty mix polegający na wsparciu sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki oraz horyzontalnych priorytetów, w formie Krajowych Inteligentnych Specjalizacji. W ich określaniu angażujemy zarówno stronę naukową jak i biznes. Takie punktowe działania, skierowane na wybrane obszary, dotyczą m.in. akceleracji startupów czy funkcjonują w formie zamawianych konkursów czy programów branżowych.

Do wiadomości:

- 1) Departament Spraw Parlamentarnych
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Sprawa: DSP.INT.4813.91.2020.

Z upoważnienia
Ministra Finansów,
Funduszy i Polityki Regionalnej

Z poważaniem

Sebastian Skuza

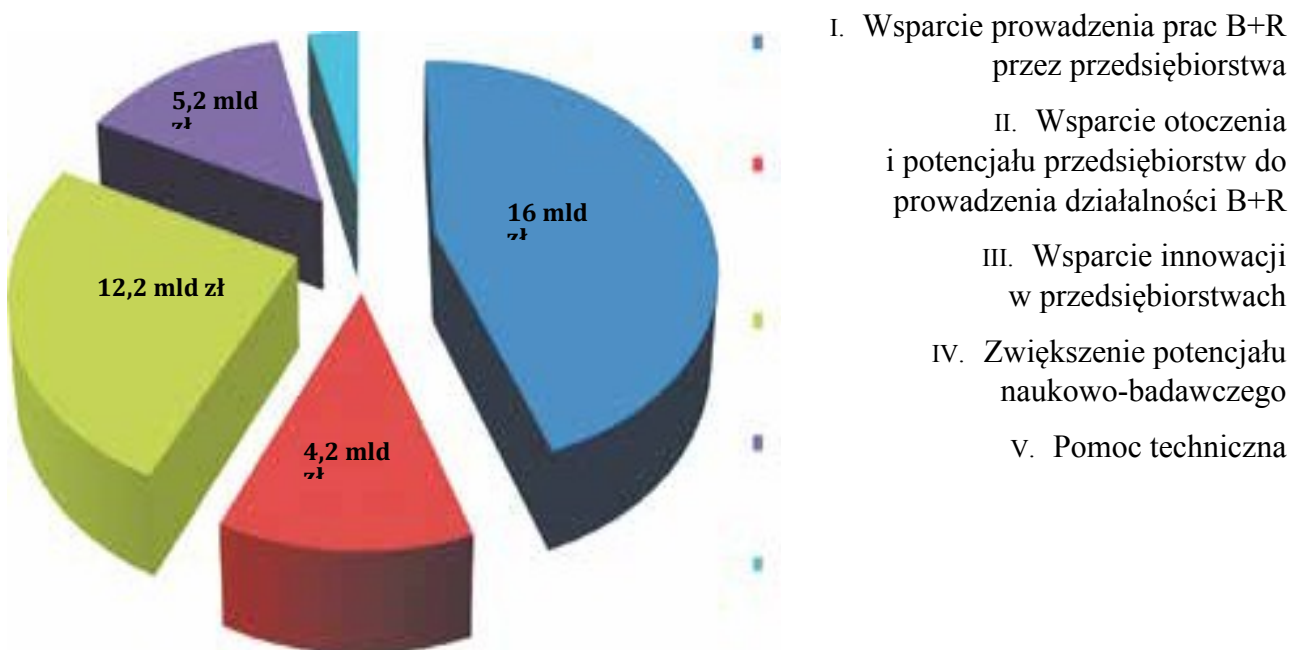
Sekretarz Stanu
w Ministerstwie Finansów
*/podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/*

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020

Program Inteligentny Rozwój (dalej: POIR, Program) to największe w Unii Europejskiej przedsięwzięcie, finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, skupiające środki na badania, rozwój i innowacje, które stanowi także źródło finansowania niektórych inicjatyw określonych w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju. Głównym celem POIR jest zwiększenie nakładów przedsiębiorstw na B+R i udziału wydatków przedsiębiorstw w nakładach na B+R oraz wsparciu jak największej liczby aktywnych, inwestujących w B+R i innowacje przedsiębiorców.

Kwota alokacji przeznaczona na wdrażanie POIR to ponad 38 mld zł. Poniższy wykres przedstawia szczegółowy podział środków w ramach POIR.

Wykres nr 4. Podział środków europejskich w Programie Inteligentny Rozwój

POIR wspiera cały proces powstawania innowacyjnych rozwiązań – „od pomysłu do rynku”. Dofinansowanie z Programu można uzyskać m.in. na prowadzenie badań naukowych, prac badawczo-rozwojowych, korzystanie z usług proinnowacyjnych, zakup infrastruktury badawczej, wdrażanie wyników prac B+R oraz wejście na rynki zagraniczne.

W POIR stosowane są rozwiązania, których efektem ma być zbliżanie świata nauki i biznesu. Dla przykładu wsparcie na projekty B+R kierowane jest do:

- firm, które mają możliwość zlecenia części projektu jednostkom naukowym w formie podwykonawstwa;
- firm, które korzystają z usług B+R realizowanych przez jednostki naukowe;

- konsorcjów naukowo-przemysłowych, realizujących projekty badawczo-rozwojowe;
- jednostek naukowych, pozyskujących współfinansowanie prywatne dla projektów polegających na rozwoju infrastruktury badawczej;
- naukowców realizujących projekty B+R na potrzeby przedsiębiorstw.

Finansowanie ze środków POIR otrzymują te projekty badawcze, których wyniki będą mogły zostać zastosowane w praktyce biznesowej. Jest to jedno z założeń Programu, tzn. **przekucie w sukces biznesowy pomysłów wynikających z prac B+R**. Oznacza to, że przy ocenie projektu zawsze jest brany pod uwagę potencjał do komercjalizacji wyników danych prac B+R.

Należy podkreślić, że w ramach poprzedniej perspektywy finansowej (2007 – 2013) znacząco doinwestowana została infrastruktura badawcza jednostek naukowych oraz instytucji otoczenia biznesu. Dlatego też w POIR tego typu projekty są wspierane w ograniczonym zakresie. Natomiast nacisk położony został na **wykorzystanie nowoczesnych laboratoriów oraz parków naukowo-technologicznych** poprzez zaoferowanie środków na projekty badawcze.

Ponadto, w obecnej perspektywie celem jest **poprawa pozycji polskiej nauki na arenie międzynarodowej**. Konieczne jest zachęcanie jednostek naukowych do realizacji projektów we współpracy z zagranicznymi partnerami oraz do aplikowania

o granty do programów wdrażanych na szczeblu europejskim. Nie bez znaczenia jest również **zachęcanie do powrotów do kraju wybitnych naukowców polskiego pochodzenia**.

Odpowiedzią na to wyzwanie jest wsparcie oferowane przez Fundację na Rzecz Nauki Polskiej finansowane z POIR, mające na celu rozwój kadr sektora B+R poprzez finansowanie projektów o charakterze staży podoktorskich realizowanych przez młodych doktorów ze szczególnym uwzględnieniem powrotów do kraju wybitnych naukowców polskiego pochodzenia, w jednostkach naukowych lub przedsiębiorstwach w Polsce, pracujących w najbardziej innowacyjnych obszarach, z udziałem partnera naukowego.

Wśród kluczowych planowanych rezultatów na które POIR ma pośredni wpływ są m.in.⁶:

- wzrost nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB z 0,38% w 2013 r. do 0,93% w 2023 r. (wartość wskaźnika systematycznie rośnie i wg stanu na koniec 2018 r. wyniosła 0,8%)⁷,
- wzrost udziału przedsiębiorstw, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w ogóle przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie z 26,4% w 2013 r. do 36,10% w 2023 r. (wartość wskaźnika na koniec 2018 r. wyniosła 22,1%),
- wzrost udziału eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem z 6,7% w 2013 r. do 13% w 2023 r. (wartość wskaźnika na koniec 2018 r. wyniosła 8,3%),
- wzrost udziału finansowania pochodzącego z sektora przedsiębiorstw (BES) w nakładach sektora szkolnictwa wyższego na działalność B+R (HERD) z 2,14% w 2012 r. do 6,98% w 2023 r. (wartość wskaźnika systematycznie rośnie i wg stanu na koniec 2018 r. wyniosła 3,9%),

Ponadto, dotychczas zawarte w Programie umowy z kwotą dofinansowania 34,3 mld zł – wygenerowały 24,91 mld zł wkładu prywatnego podmiotów realizujących projekty

⁶ Źródło danych GUS

⁷ Na podstawie informacji sygnalnych GUS, w oparciu o własne wyliczenia,, w roku 2019 wskaźnik wzrósł do 0,83%

POIR. W wyniku realizacji tych przedsięwzięć szacuje się, że **bezpośrednie rezultaty POIR na koniec 2023 r.** będą następujące:

- **18 tys.** nowych miejsc pracy zostanie utworzonych,
- **4,7 tys.** wyników prac B+R zostanie wdrożonych,
- **115,77 mld zł** wyniesie przychód z wdrożonych wyników prac B+R,
- **3,1 tys.** zgłoszeń patentowych zostanie dokonanych,
- **5,6 tys.** innowacji zostanie wprowadzonych,
- **7,67 mld zł** wyniesie przychód ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów,
- **2,8 tys.** przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi,
- **797** przedsiębiorstw wspartych w zakresie eko-innowacji,
- **356** skomercjalizowanych wyników prac B+R prowadzonych przez jednostkę naukową,
- **3,95 mld zł** wyniosą nakłady inwestycyjne na zakup aparatury naukowo-badawczej.

Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020

I. Wsparcie przedsiębiorczości i innowacyjności w POPW

Środki w POPW skierowane do przedsiębiorców w wysokości **3 mld zł** mają na celu wsparcie MŚP w zakresie działalności innowacyjnej, tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu innowacyjnych przedsiębiorstw oraz tworzenie nowych modeli biznesowych w celu umiędzynarodowienia działalności. Dotychczas w tym obszarze podpisano **2,3 tys. umów** o wartości **3,7 mld zł**, w tym środki EFRR⁸ w wysokości **2,14 mld zł** (68% alokacji na ten obszar). Beneficjenci wydali i rozliczyli **ok. 1,3 mld zł** (28% alokacji na ten obszar) środków EFRR.

Tabela: Stan realizacji⁹ wsparcia w obszarze *Przedsiębiorcza Polska Wschodnia* w podziale na typy wsparcia *

Typ wsparcia	UMOWY O DOFINANSOWANIE			WNIOSKI O PŁATNOŚĆ	
	Liczba	Wartość	Wartość dofinansowani	Kwota wydatków	Wartość dofinansowani

⁸ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

⁹ Stan realizacji wg danych z systemu SL2014 na dzień 31 października 2020 r.

		ogółem (w mln ZŁ)	a UE (w mln ZŁ)	uznanych za kwalifikowaln e (w mln ZŁ)	a UE (w mln ZŁ)
Platformy startowe dla nowych pomysłów	9	138,9	110,7	36,3	30,9
Rozwój startupów w Polsce Wschodniej	191	216,7	163,1	82,4	69,5
Internacjonalizacja MŚP	278	136,9	92,8	51	42
Wdrażanie innowacji w MŚP	124	1 173,7	589	646,4	397,3
Tworzenie produktów sieciowych przez MŚP	31	1 033,4	573,4	124	84,4
Wzór na konkurencję	700	778,7	406,5	347,4	223,2
Dotacje na kapitał obrotowy	997	204,7	204,7	5,9	5,9
Razem	2 330	3 682,3	2 140,2	1 293,4	853,2

* Podane wartości są zaokrąglone, podawane w przybliżeniu do jednego miejsca po przecinku.

II. Efekty wsparcia POPW w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności

Środki unijne w wysokości 2,14 mld zł z POPW umożliwiły:

- wsparcie ok. **3,2 tys. przedsiębiorstw**, które wygenerują **inwestycje prywatne o wartości ok. 1,5 mld zł**,
- powstanie ponad **1,5 tys. startupów**,
- wdrożenie przez przedsiębiorców **ok. 1,5 tys. innowacji**,
- wejście na **nowe rynki zagraniczne ok. 210 przedsiębiorcom** (rynk: Węgry, USA, Australia, Łotwa, Finlandia, Niemcy, Wlk. Brytania, Francja, Austria, Hiszpania, Szwajcaria, Włochy, Chiny, Korea Płd, Singapur),
- wdrożenie ponad **130 wyników prac B+R**,
- stworzenie ok. **2 tys. nowych miejsc pracy**.

III. Wpływ środków POPW na innowacyjność przedsiębiorstw i parametry makroekonomiczne

Na podstawie opinii beneficjentów¹⁰ na temat zmian, jakie zachodzą w ich firmach dzięki inwestycjom współfinansowanym z POPW¹¹:

- minimum 1 innowację planowało wprowadzić 85% firm,
- najczęściej innowacji powstanie w skali krajowej (48%), następnie europejskiej (27%) i światowej (17%),
- dominują innowacje produktowe, których wprowadzenie deklaruje aż 79% przedsiębiorców, innowacje procesowe (65%), marketingowe (48%) i organizacyjne (41%),
- 52% przedsiębiorców określa planowane w projekcie innowacje procesowe mianem przełomowych (przede wszystkim deklarują to beneficjenci realizujący projekty rozwoju start-upów, tworzenia i rozwoju innowacyjnych produktów sieciowych oraz innowacyjnych produktów lub procesów technologicznych),
- około połowy firm już w trakcie realizacji projektu odnotowuje (subiektywnie) korzystny wpływ projektu na przychody i poziom zysku brutto (zwłaszcza beneficjenci realizujący projekty rozwoju start-upów oraz innowacyjnych produktów lub procesów technologicznych),
- główną motywacją wprowadzenia innowacji przez przedsiębiorców jest podniesienie jakości wyrobów lub usług firmy (86%),
- najwyższy wskaźnik innowacyjności zauważalny jest w przedsiębiorstwach realizujących projekty polegające na rozwinięciu działalności biznesowej start-upów, które chcą wprowadzić produkt na rynek krajowy lub zagraniczny i systematycznie zwiększać sprzedaż,
- połowa (50%) przedsiębiorców w roku podpisania umowy o dofinansowanie zwiększyła zatrudnienie w porównaniu z rokiem poprzednim.

Zgodnie z wynikami badania¹² wsparcia w zakresie przedsiębiorczości z POPW **pozytywnie wpływa na**: PKB makroregionu, pobudza inwestycje, stymuluje działalność B+R, przekłada się również na poprawę sytuacji na rynku pracy. Ponadto wsparcie to:

- stanowi istotny impuls inwestycyjny na obszarze Polski Wschodniej, ale też pobudza również inwestycje na pozostałych obszarach kraju,
- korzystnie wpływa na dostępność kapitału. Dzieje się tak dlatego, że urządzenia/maszyny/instalacje funkcjonują długo po zakończeniu programu. Podnosi się więc produktywność i jednocześnie obniża popyt na dodatkowy kapitał,
- przyczynia się do wzrostu zatrudnienia w Polsce Wschodniej i reszcie kraju,
- charakteryzuje się wysoką trwałością wpływu na produktywność pracy,

¹⁰ Dane uzyskane od ponad 500 przedsiębiorców z Polski Wschodniej w okresie kwiecień-czerwiec 2020 r.

¹¹ Na podstawie cyklicznego badania przedsiębiorstw pn. *Barometr Innowacyjności*, realizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości

¹² Na podstawie badania *Analiza efektów makroekonomicznych POIR i POPW*, realizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości

- przyczynia się do istotnego wzrostu nakładów na B+R w Polsce Wschodniej (głównie prywatnych). Korzystne efekty osiągnane są szybciej w Polsce Wschodniej niż w reszcie kraju,
- wpływa na handel zagraniczny.

Regionalne Programy Operacyjne 2014-2020

Na wstępie należy zaznaczyć, że MFiPR w odniesieniu do RPO pełni rolę koordynacyjną, a rola ta nie może powodować uszczerbku na zadaniach i uprawnieniach Instytucji Zarządzającej (IZ) wynikających z właściwych przepisów unijnych i krajowych. Do zadań IZ RPO związanych z wdrażaniem Programu należy w szczególności przygotowanie propozycji kryteriów wyboru projektów, wybór projektów do dofinansowania, zawieranie z wnioskodawcami umów o dofinansowanie projektu czy prowadzenie kontroli realizacji programu operacyjnego.

1. W okresie programowania 2014-2020 samorzady województw zarządzają kwotą ponad 31 mld euro, co stanowi prawie 40% całej kwoty polityki spójności dla Polski. Na projekty w obszarze przedsiębiorczości i innowacji w ramach RPO przeznaczona została kwota w wysokości prawie 24 mld zł z EFRR, z czego:
 - ok. 7,6 mld zł na wsparcie działalności B+R (Cel Tematyczny 1 Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji);
 - ok. 16,3 mld zł na wsparcie konkurencyjności MŚP (Cel Tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP).
2. Inwestycje w B+R i innowacje w RPO obejmują głównie (z uwzględnieniem szczegółowych zapisów danych programów):
 - tworzenie lub rozwój zaplecza B+R służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw,
 - boni na zakup usług B+R przez przedsiębiorstwa w jednostkach naukowych,
 - wsparcie prac B+R w przedsiębiorstwach,
 - wsparcie wdrożenia wyników badań naukowych/technologii w gospodarce oraz praw do własności intelektualnej.

Dodatkowo, w celu podniesienia jakości prowadzonych prac B+R wspierane są inwestycje w nowoczesną infrastrukturę B+R sektora nauki. Wsparcie w zakresie infrastruktury nauki w RPO dotyczy wyłącznie strategicznej infrastruktury badawczej, zgodnej z regionalnymi strategiami inteligentnej specjalizacji.

Ważnym elementem polityki innowacyjnej jest stymulowanie współpracy biznesu i nauki. Współpraca ta w programach regionalnych może przybierać różną formę, np.:

- realizacji wspólnych projektów B+R w ramach konsorcjów naukowo-przemysłowych, których liderem jest przedsiębiorca,
- zakupu usług B+R w jednostkach naukowych przez przedsiębiorcę (bon na innowacje).

W przypadku dużych firm preferencją w RPO objęte są projekty podejmowane wspólnie z MŚP lub przewidujące współpracę z MŚP, NGO i instytucjami badawczymi.

3. Poza wsparciem badań i innowacji w przedsiębiorstwach, bardzo ważne jest również wsparcie samego rozwoju polskich MŚP. Interwencja w tym zakresie realizowana jest w istotnym zakresie na poziomie regionalnym. Pozwala to lepiej dopasować wsparcie do potrzeb rozwojowych przedsiębiorstw funkcjonujących w regionie, efektywniej wykorzystać istniejący potencjał i uzyskać efekt synergii.

Inwestycje mające na celu wzrost konkurencyjności MŚP w RPO obejmują:

- inwestycje w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny,
- wsparcie dla MŚP w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK,
- wsparcie przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywanie nowych rynków zbytu (np. usługi doradcze w zakresie strategii eksportu, udział w targach i misjach gospodarczych),
- rozwój usług instytucji otoczenia biznesu oraz niezbędnej infrastruktury IOB, w tym wspierającej start-up'y (inkubatory, living-labs, centra co-workingowe),
- zwiększenie dostępu przedsiębiorstw do kapitału zewnętrznego poprzez rozwój instrumentów finansowych (głównie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych),
- przygotowanie terenów inwestycyjnych dla nowych inwestorów,
- promocję gospodarczą regionu oraz działania związane z tworzeniem przyjaznych warunków do inwestowania.

Głównym adresatem wsparcia w ww. obszarach jest sektor MŚP. Wsparcie w wyżej wskazanych obszarach jest realizowane w formie dotacyjnej lub poprzez instrumenty finansowe (pożyczki, poręczenie, wkłady kapitałowe – w RPO istotnie dominują pożyczki)

4. Instrumenty finansowe w zakresie przedsiębiorczości

IZ RPO łącznie podpisały umowy w ramach IF na kwotę ogółem ponad 8,9 mld zł, w tym dofinansowanie UE ponad 7,6 mld zł.

Środki w ramach instrumentów finansowych są przeznaczone przede wszystkim na wsparcie rozwoju MŚP (CT3). Na ten cel przeznaczono kwotę ponad 6,4 mld zł, w tym 5,5 mld wkład UE. Instrumenty te zakładają przede wszystkim jak najszersze wsparcie sektora mikro i małych przedsiębiorców poprzez pożyczki oraz poręczenia. Duży nacisk kładzie się również na wspieranie w przedsiębiorstwach innowacji oraz wdrażania wyników prac B+R..

5. Stan wdrażania CT 1 i 3 w ramach RPO (dane SL2014 wg stanu na 15 listopada 2020 r.)

- CT 1: B+R, innowacje

Dotychczas podpisano 2 744 (w tym 2 677 w PI 1b) umów o dofinansowanie na kwotę dofinansowania UE w wysokości 6,1 mld zł, co stanowi ponad 81% dostępnej alokacji dla 16 RPO. Zdecydowana większość projektów dotyczy procesów badawczo-rozwojowych w MŚP, a także infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach.

- CT 3: konkurencyjność MŚP

Dotychczas podpisano 10,7 tys. umów o dofinansowanie na kwotę dofinansowania UE w wysokości ponad 14 mld zł, co stanowi 85 % dostępnej alokacji dla 16 RPO. Zdecydowana większość projektów dotyczy rozwoju działalności MŚP, tworzenia przedsiębiorstw oraz inwestycji produkcyjnych MŚP, a także zaawansowanych usług wsparcia dla MŚP, czy inwestycji MŚP w infrastrukturę związaną bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi.

PI	Alokacja MF (ZŁ)	Umowy o dofinansowanie - Wkład UE	Kontraktacja	Udział w alokacji
01a udoskonalanie infrastruktury B+R jednostek naukowych	2 443 456 248	1 985 276 270	81%	10%
01b promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje	5 064 801 422	4 115 452 435	81%	21%
03a promowanie przedsiębiorczości	2 564 188 624	1 962 366 836	77%	11%
03b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP	1 106 720 249	893 869 184	81%	5%
03c wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	12 911 741 234	11 178 792 564	87%	54%
Suma	24 090 907 777	20 135 757 290	84%	100,0%